

3.12.2019

Eduskunnan talousvaliokunta

Talousvaliokunta torstai 05.12.2019 klo 12:00 / KAA 7/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Tukesin lausunto Kaivoslaki Nyt – Lakialoite kaivoslain muuttamisesta

Tukes lausuu seuraavaa:

Etuoikeusjärjestelmä, jota myös valtausjärjestelmäksi kutsutaan, on kaivoslain ydin. Etuoikeusjärjestelmä konkretisoituu Tukesin ylläpitämässä mineraalirekisterissä (=kaivosrekisteri). Tukes ylläpitää mineraalirekisteriä, johon merkitään kaivoslain mukaisten oikeuksien (varaus, malminetsintä-, kaivos- ja kullanhuuhtontalupa) haltijat sekä kaivoslain mukaisen oikeuden sijainti. Rekisterimerkintöjen perusteella varmistetaan, kenellä malminetsinnässä tutkimustoimintaan investoivalla on etuoikeus hakea kaivoslupaa mahdollisesti löytyvään esiintymään, jolla on taloudellista arvoa kaivostoiminnan kohteena. Kaivoslupa antaa hyödyntämisoikeuden kallioperässä oleviin mineraaleihin. Ennen kaivoksen rakentamista ja tuotantotoiminnan aloittamista yritys tarvitsee lisäksi kaivoslain mukaisen kaivosturvallisuusluvan. Kaivosturvallisuusluvassa määrätään kaivoksen rakenteellisesta ja teknisestä turvallisuudesta sekä niihin liittyvien vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemistä ja onnettomuuksista aiheutuvien haitallisten seurausten rajoittamista. Lisäksi yritys tarvitsee AVI:n myöntämän ympäristöluvan, jossa määrätään mm. toiminnan sallituista ympäristövaikutuksista sekä niiden seurannasta ja mittauksesta.

Pääsääntöisesti kaivoslain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet tulevat suoraan kaivoslaista. **Kaivoslain mukainen lupa myönnetään, jos hakija osoittaa, että kaivoslaissa säädetyt edellytykset täyttyvät, eikä laissa ole luvan myöntämiselle säädettyä estettä. Esteet on määritelty kaivoslain 46, 47, 48 ja 50 §:ssä.**

Tukes on tehnyt lain (621/2011) soveltamisessa n. 2.700 valituskelpoista päätöstä. Tuomioistuimien on palauttanut uudelleen käsittelyyn n. 1 % päätöksistä. Kaivoslaissa säädetään selkeästi luvanhaltijan oikeudet ja velvollisuudet. **Erityisesti luvanhaltijan velvollisuudet koskevat malminetsintäalueen ja kaivosalueen sisällä olevien maanomistajien oikeuksia, jotka vahvistuivat 2011 laissa.** Maanomistajan vastustaessa kaivosta omalle maalle, valtioneuvosto ratkaisee kaivosalueenastusluvan.

Malminetsijöiden erityinen velvollisuus yhteiskunnalle on, että jos tutkimustoiminta päättyy johtamatta kaivos-hankkeeseen, geologiset tutkimustulokset on raportoitava Tukesille, joka raportoi ne edelleen GTK:lle.

Kaivosalueen ulkopuolelle jäävien kiinteistönomistajien oikeuksia tarkastellaan ympäristöluvassa sallittujen päästöjen kautta ja toisaalta kunnan kaavoituksessa.

Vastaukset talousvaliokunnan erityisiin kysymyksiin

Mikä on pinta-ala Suomessa, joka on varattu jollain tapaa malminetsintään, sen esitutkimuksiin (varaus) tai kaivostoimintaan, ts. kaivostoiminnan ja malminetsinnän käytössä oleva pinta-ala suhteessa Suomen pinta-alaan?

Luvut 24.9.2019 tilanteen mukaan, (Suomen pinta-ala 338.424 km²)

- **Varaukset, 25.764 km², (7,6 %)**
 - varaus antaa ainoastaan etuoikeuden hakea malminetsintälupaa
- **Malminetsintälupahakemukset, 3.657 km², (1,1 %)**
 - Ei oikeuta mihinkään malminetsintätoimenpiteisiin
- **Malminetsintäluvat, 1.685 km², (0,5 %)**
 - Oikeuttaa malminetsintään luvassa määrätyin ehdoin
 - Tästä maksetaan maanomistajille korvausta n. 4,5-5M€/v, josta Metsähallitukselle suoritetaan n. 50 %.
 - Malminetsintäyhtiöt investoivat malminetsintään Suomessa 70 Meuroa vuonna 2018.
- **Kaivoslupahakemukset, 187 km², (0,05 %)**
 - Ei oikeuta mihinkään toimenpiteisiin.
- **Kaivostoimintaan oikeuttavat alueet, 309 km², (0,09 %)**
 - Hyödyntämisoikeus; louhinta ja rikastustoiminta edellyttävät mm. kaivosturvallisuusluvan ja ympäristöluvan.
 - Tästä maksetaan maanomistajille korvausta n. 1,5-2M€/v.
 - Vuonna 2018 Suomen 46 kaivoksessa louhittiin 130 Mtonnia malmia ja sivukiveä; kokonaislouhinnasta 14 suurinta kaivosta louhivat 98 % ja näistä kolme suurinta (Talvivaara, Kevitsa, Siilinjärvi) 86 %.

Miten tämä tahti on tänä vuonna ja viime vuosina kehittynyt?

- **Varausten** pinta-alamäärien kehitystä ei ole erikseen seurattu. Siinä ei ole kuitenkaan kasvua vaan viimeisen 10 vuoden aikana varausten pinta-ala on vaihdellut vuositason n. +/- 30-50 %.
- **Malminetsintään** oikeuttavan alueen pinta-alan määrä on pysynyt lähes vakiona. 10 viimeisen vuoden keskiarvo on. 1.448,3 km². Pienin voimassa oleva pinta-ala oli vuonna 2010 n.890 km², isoin pinta-ala oli v.2015 n.1.930 km² ja tänä vuonna 1.685 km².
- **Kaivosalueen** koossa ei ole tapahtunut oleellista muutosta viimeisen 10 vuoden aikana. Kaikki 14 suurinta kaivosta, jotka vastaavat n. 98 % kokonaislouhinnasta on luvitettu reilusti yli 10 vuotta sitten.

Mitkä yhtiöt ”omistavat” nämä malminetsinnän alueet tai varausalueet, miten jakautuu yhtiöiden (emoyhtiö) alkuperän suhteen? =esim. Anglo American, Lontoon Pörssi (isommat omistajat), x % pinta-alasta,

Tällä hetkellä 39 yhtiöllä on voimassa olevia malminetsintälupa-alueita yhteensä 1.685 km². Kymmenellä suurella yhtiöllä on tästä alueesta 86 %. Nämä yhtiöt vastaavat myös malminetsintään liittyvistä tutkimusinvestoinneista yli 90 %. Oheisessa taulukossa lueteltu nämä 10 suurinta malminetsintäyhtiötä.

Koko maa, voimassa.		168508	yht.	
		Hehtaaria	%	
1	Aurion Resources Oy	60260	36	Canadian exploration company listed on the TSX Venture Exchange (TSX-V:AU)
2	Boliden Oy	20651	12	Bolidenin osake noteerataan Tukholman pörssissä (NASDAQ OMX Stockholm).
3	Rupert Finland Oy	12309	7	BRITISH COLUMBIA, Stock Exchange Frankfurt, TSX Venture
4	Agnico Eagle Finland Oy	12141	7	Canadian gold-mining company <i>Agnico Eagle Mines</i> Limited. Osake: TSX:AEM, TO, NYSE:AEM
5	Magnus Minerals Oy	11057	7	Magnus Minerals Oy on yksityinen suomalainen malminetsintäyhtiö.
6	AA Sakatti Mining Oy	6457	4	Anglo American Plc:n tytäryhtiö, rekisteröity kotipaikka on Lontoo.
7	Endomines Oy	6062	4	Endomines AB on ruotsalainen kaivosyhtiö, Osake OMXH ENDOM
8	Sakumpu Exploration Oy	5467	3	Australia, S2 Resources Ltd listed on the ASX
9	FinnAust Mining Finland Oy	5191	3	Sen omistaa FinnAust Mining Plc, jonka kotipaikka sijaitsee Lontoossa.
10	Suhanko Arctic Platinum Oy	4819	3	Cd Capital, 105 Piccadilly W1J7NJ London UK London UK UNITED
Kymmenen suurinta yhtiötä		144414	86	
Muut yhtiöt 29 kpl.		24095	14	

Kuinka iso osuus (malminetsintä)hakemuksista hyväksytään (kunnan, maanomistajien tai muiden vastustuksesta huolimatta)?

Kaikki lupahakemukset, joissa ei ole kaivoslain mukaisia esteitä on hyväksyttävä. Pääsääntöisesti yhtiö pienentää/rajaa hakemusalueen pinta-alaa tai rajoittaa toimenpiteitä siten, että lupa voidaan myöntää poistamalla kaivoslain mukainen este. Hakija aina peruu hakemuksen, jos kaivoslain mukainen este ei ole poistettavissa - esim. kunnan vastustaessa oikeusvaikutteinen kaava on kaivoslain mukainen este.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Kirsi Levä
Johtaja

Terho Liikamaa
ryhmäpäällikkö, kaivokset